Ассаламу гIалайкум!

Ахихъан

№ 26 (7270)
9 июнь 2017 сон
Рузман
sadovoduns@yandex.ru
Багьа 7 гъурущ

Газета бахъизе байбихьана 1937 с. УНСОКОЛО РАЙОНАЛЪУЛ ГАЗЕТА «САДОВОД»

Иргадулаб аппараталъулаб совещание

7 июналда райадминистарциялда букIана иргадулаб аппаратальулаб совещание. Гьеб ана «Унсоколо район» МОялъул бетIер ГI. НурмухIамадовасул нухмалъиялда гъоркь. Гьенир гIахьаллъана бетIерасул замал С. АрулмухIамадов, М. ХIасанова, М. ХIамзатов, кумекчи М. ХIажиев, аппаратуправлениялъул нухмалъулей П. ГIалиева ва цогидалги.

Къойил повесткаялда рукIана гIемер батIи-батIиял суалал: инфраструктураялъул, экономикаялъул, культураялъул, спорта лъул, цогояб пачалихъияб экзамен кьеялъул, районалда хIинкъи гьечIолъи букIинабиялъул, росдал магIишаталъул, ЖКХялъул ва цогидалъулги.

Совещаниялъул байбихьудаго бетIерас гIахьаллъаразул пикру буссинабуна налогал ракIариялъул суалазде. Гьелъул бицана экономическияб отделалъул нач. М. ГIадуевас. Гьес бихьизабуна киназго налог кьун гьечIониги гьел ракIариялъул иш лъикI бугилан.

Хадуб совещаниялда гъоркьоб лъуна районалда ЕГЭ ва ОГЭ кьей унеб бугеб куцалъул. Гьеб суалалдасан кIальана Л. МухIамадгIалиев. «Жакъа къоялде щвезегIан кьун буго 8 экзамен. Киналго экзаменал ана Рособрнадзоралъул бадибчIвай гьечIого»,-ян бихьизабуна гьес.

Районалъул бетIер ГI. НурмухIамадовас бихьизабуна заместитель М. ХIасановалъ ва Л. МухIамадгIалиевас цадахъ гьабураб лъай кьеялъул хIалтIи тIадегIанаб даражаялда унеб бугин бихьизабунин республикаялъул Правительствалъ ва живго Р. ГIабдулатIиповас,-абун. Гьединго данделъиялда кIвар кьуна имам Шамиль гьавуралдаса 220 сон тIубаялде хIадурлъи гьабиялде.

Росдал магIишаталъул бачIиналъул, рекьул, гIи-боцIул, гьутабазда бугеб хIалалъул, боцIуе вакцинация гьабиялъул, биркаби рая лъул, районалъул санитариябрахьалъ бугеб ахIвал-хIалалъул бицана М. ХIажиевас. «Кьокьго абуни гьеб рахьалъ ахIвал-хIал квеш гьечIо, бугониги руго рагIалде рахьинчIел рахьал. Гьанибго бихьизабизе ккола ахал лъей лъикI унеб бугиланги,-ян абуна гьес.

Районалда хIинкъи гьечIолъи букIинабиялда хурхун кIальана М. ХIамзатов. Гьес бихьизабуна республикаялъул жавабиял гIадамалги гIахьал гьарун АТКялъул заседение тIобитIанин ва гьабсагIаталда районалда гIодобе биччараб ахIвал-хIал бугин

«Порт-Петровск» микрорайоналда-бакIал рай

1 июналда РДялъул Правительствалъул пред. ГI. ХIамидовас лъай-хьвай гьабуна МахIачхъала шагьаралъул «Порт-Петровск» микрорайоналда жагьалал рукъзабахъ ругел рахьинариялъе рарал гIемерквартирабазул рукъбазабул. Премьер-министрас гара-чIвари гьабуна бакIал ралезулгун, гьел раялъул цIарал болжалал цIунун ругищали ва качествалъул хал гьабуна.

Рукъзал разе кьун букIана «Российский институт градостроительства и инвестиционного развития» ОАОялъул предприятия лъухье.

Гьеб районалда бакIал ралаго щибаб метралда тIад ургъун руго ва киналго архитектураялъул планалда рекьон гьарун руго. Руго росдездазул нухал, лъималазул площадкаби, гIурччинлъи, транспорталъе чIезе бакI ва гь. ц.

Пачалихъияб Думаялъул депутат - районалда

Араб щамат къоялъ ни лъер районалде хIалтIулаб сапаралъ щвана «Единая Россия» партиялъул Пачалихъияб Думаялъул депутат ГIабдулмажид Варисович Маграмов. Гьесда цадахъ рукIана республикаялъул бетIерасул уполномоченияв вакил ГIалибег ГIалиев, республикаял лъул ТIолгороссиялъул жизнеобеспечениялъул хIалтIухъабазул профсоюзалъул пред. Депутатасул кумекчи ГIабдурахIман Адамов, «Единая Россия» партиялъул вакилзаби ва гь. ц.

Районалъул гIорхъода ГIиса НурмухIамадовасул нухмалъиялда гъоркь гьелгун дандчIвана районалъул делегация. Гьенисан киналго щвана Унсоколо росулъ бугеб районалъул ва Шамильхъалаялда бугеб районазда гьоркьосеб гIемерпрофилазул больницабазде. Ралагьана больницабазул отделениязухъ, лъазаруна гьенир ругел дарабаздалъун ва цогидалги жалаздалъун хьезариялъул рахъ, дандчIвана унтаралгун ва гьел коллективазул хIалтIухъабигун. Бугеб хIалалда хурхун гьезда гьоркьоб гIатIидаб гара-чIвариги ккана.

Больницабазде щун хадуб райадминистрациялъул конференцзалалда букIана районалъул активалъулгун дандчIвай. Гьенир суалал хъатIана лъим чIезабиялда, Рихьуни росдае статус чIезабиялда, Шамильхъалаялъул гьоркьохъеб школалда бугеб стадион лъикIаб гьечIеб хIалалда букIиналда, школал ран лъугIизариялда, электрическиял мухъал рачиналда, Унсоколо футболалъулаб поле гьабун лъугIизабиялда, ракьазул конфенсациялда хурхун.

Гьенибго ГIабдулмажид Маграмовас гIадамалги тIаде къадул гьаруна. Гьеб тадбиралда гIахьаллъана районалъул бетIер ГI. НурмухIамадов, гьесул кумекчи М. ХIажиев, районалъул Собраниялъул пред. К. Асадулаев, районалъул «Единая Россия» ВКПялъул бакIалъулаб отделениялъул исполкомалъул нухмалъулей Б. Кудиева. Пачалихъияб Думаялъул депутатасул къабул гьариялде рачIун рукIана районалъул гIадамал, росабазул бутIрул, учреждениял организациязул нухмалъулел, общественниял организациязул вакилзаби.

ГI. Маграмовас бихьизабуна киналго депутатасулал ресал хIалтIизаризе ругин избирателазул тIадкъаял тIуразариялъе,-абун. «Дун кидаго кIудияб разилъигун дандчIвала избирательниял округазул гIадамалгун. Гьадинаб чIагояб гара-чIвариялъ дагьаби къуват кьола цIиял идеязе,-ян мукIурлъана районалъул пресс-хъулухъалъе депутат.

Хадуб районалъул бетIер ГI. НурмухIамадовас баркала загьир гьабуна депутатасе, дандчIвазе рачIаразе ва районалъул ругел захIмалъаби тIуралде хьул бугин бихьизабуна.

ГIуцIиялъул комитеталъул данделъи

7 июналда данделъун букIана имам Шамиль гьавуралдаса 220 сон тIубаялде русарал тадбиразе гIуцIараб гIуцIиялъул комитет. Гьелъие нухмалъи гьабуна ГI. НурмухIамадовас. ГIахьаллъана бетIерасул замал М. ХIасанова, М. ХIамзатов, культураялъул отделалъул нач. ГI. ГIабдулаев, цогояб информациялъул хъулухъалъул нухмалъулев М. ХIайбулаев ва цогидалги.

Совешаниялда дандбана гьаб соналъул 3 июлалда поселокалъул клубалда тIобитIизе бугеб тадбиралъул аслиял ра хьал. Гьенибго бихьизабуна районалъул СМИ лъикI хIалтIулеб бугин, гьеб жеги лъикI цебехун бачине кколин. ТIадчIей гьабуна юбилеялъулал тадбирал лъикI хIадуризе кколин. «Нилъеда киназдаго лъала щив чи имам Шамиль вукIаравали, гьесул ирсилаллъун гIолеб гIел куцазе тIадаб буго нилъеда. ХIурматалда цIунизе ккола нилъеца гьесул рахьалъ ракIалде щвей»,-ян бихьизабуна ГI. НурмухIамадовас.

Совещаниялда гIахьаллъаразе тIадкъаял кьуна тадбир лъикI бачиналъе.

Ахихъан
Районалъул газета
№ 26 (7270)
9 июнь 2017
Рузман

Гьал къоязда райадминистрациялда РДялъул НСалъул миллатазда гьоркьосел ва общественнияб-гун динияб Комитеталъул член М. МухIамадовас гьебго комитеталъул пред. М-К. ХIажиевгун цадахъ, РДялъул НСалъул миллатазда гьоркьосел ишазул, общественниябгун динияб Комитеталъул пред. М. Котенкогун, гьединго консультант М. МухIамадовгун цадахъ районалъул жидедехунго суалал ругел гIадамал тIаде къабул гьаруна. Гьез гьалбадерида цере суалал лъуна Унсоколо росулъ гьабун лъугIичIеб футболалъулаб полеялъул, гIадамазе вакцинация гьабиялъул, школазул, ясли-ахазул ва цогидалдаги хурхун. Къабул гьариялда щивасул суалазе чIванкъотIарал жавабал кьуна.

Лъимал цIуниялъул къоялъ

1 июналъ Шамильхъалаялъул кIиябго ясли-ахалъул гьитIичазухъе щвана районалъул бетIер ГI. НурмухIамадов ва цогидалги жавабиял гIадамал. Баркана гьезда праздник, гьарана лъикIабщинаб. ГьитIичаз жидерго церерахъиназдалъун баркала загьир гьабуна гьезие.

Семинар тIобитIана

Дагьал церег1ан къоязда райадминистрациялъул данделъабазул залалда тIобитIана семинар-совещание. Гьенив гIахьаллъана муниципалитеталъул бетIер ГI. НурмухIамадов, зам. С. АрулмухIамадов, районалъул госстатистикаялъул бетIерав специалист С. СагIабдулаев, налоговияб инспекциялъул начальник ХI. ХIажиев, бакIалъулал администрациязулгун хIалтIи гьабиялъул специалист Ш. МухIамадов, росабазул бутIрул, ясли-ахазул ва школазул нухмалъулел, райадмиистрациялъул отделазул ва учреждениял организациязул нухмалъулел.

Статистикаялъул хIалтIуда хурхун гьезда цеве вахъана С. СагIабдулаев, гьес чIванкъотIун данделъаразда бичIчIизабуна жиндир заманалда отчетал кьеялъул бугеб кIвaралъул ва гье лъул низам цIуниялъул. Гьединго налогазда хурхун кIалъай гьабуна ХI. ХIажиевас, инспекциялъул аналитическияб отделалъул начальникасул зам. А. ХIажиевалъ, гьебго хъулухъалъул хIалтIухъан П. Адилаевалъ. Гьел хъатIана налогазда хурхун ругел налъабазда, индивидуалияв предпринимателасул хъвай-хъвагIай гьабиялда, страховиял взносазда, гьел кьеялъул заманазда, гьел кьолаго справкаби ритIун цIезариялда ва гь. ц.

Семиналда гIахьаллъаразул суалазе кьуна чIван къотIарал жавабал. Семинар пайдаяб куцалда ана.

Мекъаб нухде ккунгутIиялъе

МахIачхъалаялъул лъай кьеялъул управлениялъул нухмалъулесул бихьизабиялда рекъон, 20 февралалдаса нахъе цIалдохъабазухъ толел гьечIо Интернет ва камера бугел телефонал. Гьелъие гIилла ккола ахирияб заманалда социалиял гьиназул «квербакъиялдалъун» лъимал мекъаб нухде кколел рукIин

Мероприятие «Тонировка»

С 1 по 9 июня 2017г. на территории района проводится оперативно-профилактическое мероприятие «Тонировка», целью которого является выявление транспортных средств, на которых установлены стекла (в том числе пленочные покрытия), светопропускание которых не соответствует требованиям технического регламента о безопасности колесных транспортных средств и ограничивает обзорность с места водителя.Отдел ГИБДД ОМВД России по Унцукульскому району напоминает о том, что при выявлении фактов эксплуатации ТС со стеклами, светопропускание которых не соответствует требованиям технического регламента, водителям будет предложено устранить тонировку самостоятельно, в случае отказа – в соответствии со ст.12.5 ч.3 п.1 КоАП РФ на водителя будет наложен административный штраф в размере 500 рублей и выдано требование, о прекращении противоправных действий в соответствии со ст.13 ФЗ №3 «О полиции», которое он обязан исполнить. В случае неисполнения требования, водитель будет привлечен к административной ответственности в соответствии со ст.19.3 ч.1 КоАП РФ, которая предусматривает наложение административного штрафа в размере от 500 до 1000 рублей или административный арест до 15 суток.

Мусавузов Р. Н.
Нач. ОГИБДД ОМВД России по Унцукульскому району, майор полиции

Имам Шамиль гьавуралдаса - 220 сон

«Шамилил кьурди»

А. Н. Соколова-Искусствоведениялъул Кандидат (Майкоп ш.)

Шамилил бакъаналда кьурдулаан ва цогидалги рекIелгъеязде бугеб гьоркьоблъи лъикIго лъалаан кисакибего доб заманалда. «Шамилица кьварараб регламентация бачунаан мюридазул жинди-жиндир ва общественнияб гIумруялъулъ: масала, кьурди, хIаял, балалайкаялда бакънал рачин, хъалиян цIай букIана кьварараб гIадлу хадубккун букIиналъул гьукъиялда гьоркь (I). Имаматалъул кверщалида гьоркь бугеб территориялда чIезабун букIана этническияб гIадлу, хасал пункталгун. Гьенир гьукъун букIана кечI ахIи, кьурди, музыка, диниял туркаби тун батIияб жо ахIизе (2).

ШаргIалда рекъон цIакъго музыкаялде хIасрат бугев чи жанив лъезе, гьесда чанго тIил кьабизе (тIадругезе бокьухъе) бихьизабун букIана ва гьел инструментал хвезаризе рес букIана (3).

Амма доб заманалда шаригIаталда рекъон кьурдаби тIуранго гьукъун рукIинчIо. «Гьелъие рукIана гIемер кIудиял гьечIел исключениял. Бегьулаан кIиго ишалъулъ – берталъ ва сунат гьабулеб бакIалда. Гьел бакIазда бусурбабазе кьурдизе рес кьун буго кигIан бокьаниги, амма бихьинал батIаго, руччаби батIаго, батIи-батIияб рокъоб (4).

Шамил Калугаялда вугеб I859-I862 соназда гьесул приставлъун вукIарав капитан Аполон Руновскияс бихьизбуна Шамилица жиндирго распоряжениялда рекъон къвакIизарулаанин шаргIалъул законал. Кинабго хIисабалдеги босун цо-цо рес кьолаанин цIакъго рекIелгъеял рокьулел гIадамазе. «Амма аслияб къагIидаялъ Шамилица тIубанго гьукъун рукIана кьурдаби, гьеб гьабурал гIайибиял рикьун рукIана кIиго бутIаялде, лъикIаб гIадлу-низамалъул (порядочниял). Гьезие гIадлу гьабулаан тIил кьабун, цойгидал жидер къадарлъи, гIакъло гьечIолъи бугезул гьурмада бахунаан чороклъи, хIамида рекIинеги гьавун вачунаан росулъан. ЧIахIияз гьев инжит гьавулаан, гIисиназин абуни гьесда речIчIулаан чороклъи (5).

А. Руновскияс тIуранго шаргIалъул законал дуца тIуран гьечIин абураб бадиб чIваялъе имам мукIурлъана ва абуна: «Гьел низамал чIезарулаго бокьун букIанин даимал рагъазда ругел магIарулазул гьел жалаздаса ракI буссинабизе (6).

Чанго нухалъ тIад руссун Шамилилгун гьабураб гара-чIвариялда музыка, гьекъел-мехтелалде, цIогьалде, чIвай-хъвей, хъамалчилъиялде гIагар гьабун щай бугеб абураб А. Руновскиясе жаваб щвана, «имамас кидаго хIисабалде босун бугоан улкаялда бугеб хасаб ахIвал-хIал, цодагьабниги халкъалъул гIумро гьабиялъул гIадатияб ахIвал-хIал хисизабулел ишаз рагъухъабазул гьира свине гьабизе рес бугеб» (7).

Иргадулаб гара-чIвариялда Шамилица дагьабги бичIчIуледухъ рицана жиндирго принципал. «Рагъухъаби нижер гьадингоги дагьал рукIана, гьадингоги ниж цIикIкIун заманаялъ данде чIана нужеда, щайгурелъул кьварарал заманазда гIумро гьабун рукIун ва ц1акъго роха-хинлъун рукIин исламалъ рикIкIунаан кIудияб мунагьлъун… Музыка кутакалда чиясда тIад асар гьабулеб жо буго, киналго аварагасул рихьизарил тIуразарулев бусурманчи живгоги данде чIолаан музыкаялде, гьединлъидал гьукъана дица гьеб (8).

ТIадехун бицаралдасан бичIчIула музыкаялъул къуваталъе Шамиль мукIурлъулев вукIаравлъи, гьелъго гьукъана гьеб рагъул заманаялъ. Гьелъие мукIурлъана Шамилил мюрид ХIажиявги. Пленлъун вугеб мехалъ Шамиль рахIат хун лъугьиндал А. Руновскияс кумек балагьулаан ХIажиясдасан. Гьес абуна «Шамилие музыка бокьулин хIасратго» (9). Нахъисеб къоялъго Руновскияс Еропкинида абуна портативнияб орган босеян. «Гьелъул т1оцересел гьаркьал рагIаралго Шамиль чIаголъун вачIана. КIвар кьун гIинтIамун бащдаб сагIаталъ шуричIого гIенеккана гьев музыкаялъухъ, хадув кIвар кьун балагьана инструменталъухъ (I0)..

Гьеб букIана АхIулгохIил рагъ лъугIун гIемераб заман ун хадуб. Чанго версия буго гьалгощинал соназ гIадамазулъ чIаго хутIараб «Шамилил кьурди» бижиялъул. Гьелъул авторлъун рикIкIуна Чачаназул аргъанчи М. МухIамадов. «Нахъе ругел харбазда рекъон, рагъухъабазул настроение борхиялъе Шамилица цин гьезда цебе кIудияб дугIаги гьабун, хадув жинцаго лезгинка кьурди гьабуна, гьелъ лъикIго борхизабуна рагъухъабазул гьира –шавкъ (11).

Цебе дугIаги гьабун, хадуб панаго гьабураб кьурди къачIан буго I9I0-I9I2 соназда Чачаназул Шатой росулъа Шамилил биценаз хIайран гьавурав МухIамад МухIамадовас (I2).

XX гIасруялда «Шамилил кьурди» лъугьана Кавказалъул къурдабазда гьоркьоб машгъураздасан цояблъун. Кавказалъулго халкъазда гьоркьоб тIибитIана гьеб. Гьеб букIана рагъулаб цIа жаниб бугеб кьурди, бихьизабулаан магIаруласул тирилъи, къуват, яхI, бахIарчилъи. ЦIакъго гьеб тIибитIараб букIана Адигеялда. Гьениб школазда малъулаан Шамилил кьурди.

Шамилил кьурдиялъул буго лъабго батIияб вариант. Гьезул кIигоялъул буго цого бакъан, халкъазда гьоркьобги абула гьеб «Шамилил кьурдийилан». Лъабабилеб буго Чачаназул вариант, бихьиназул хоралъ гьениб бачуна зикру Шамилил цIаралда бухьинабун.

ГIадамазул кIалзулал абиязулъ буго гьадинаб бицен. Шамилица къадириябги накъшумандиябги тIарикъаталъул мюридзабазда гьоркьоб лъазабун букIун буго диспут. Живго Шамил вукIана накъшумандияб тIарикъаталда. Гьениб къадировазул тIарикъаталъул Кунта ХIажияс вахъун тIадегун бахъинабун зикру бачун буго. Гьелъ хIалалъе ккарав Шамиль жиндаго лъачIого вахъун гьезда гьоркьове кIанцIун вуго ва гьезда цадахъ зикро бачун буго. Гьелдаса хадуб дагIба-рагIиялда рукIараб кIиябго тIарикъаталъул мюридзаби рекъон руго ва Кванта ХIажида данде рахъин гьукъун буго. **«Ахульго» журналалдаса босараб**

ГьабсагIаталда киса-кирего гIадин районалъул школаздаги унел руго ЕГЭ ва ОГЭ кьей. Исана нилъер районалда ЕГЭ кьолеб буго I40 ял-даса цIик1кIун цIалдохъанас, ОГЭ - 300 ялде гIагарун лъимералъ. БитI ккайги, нужее экзаменазда, хирияял цIалдохъаби!

Мактаб

ХъахIабросулъе -кIочонареб сапар

Районалъул авар каламалъул мугIалимзабаз лъай кьеялъул управлениялъул нухмалъи-ялда гъоркь, сапар бухьана ХъахIабросулъе. Гвангъарал бакъул чIораз мугIрулги щобалги, расалъабиги лъалалел рукIана. Ниж гьетIа-кIичIарал нухалги нахъа тун, хабар-кIалалда бекьдерил тIалъиялде рахана. Гьенисан мугIрул тIабигIаталъул лазатги босулаго, щвана гIищкъул шагIирасул росулъе, гьез ниж рачана учительзабазул рокъоре. Районалъул кинал-го росабазул мугIалимзабиги ХъахIабросдал школалъул педагогалги гьезул учительзаби рукIунеб рокъор данделъана. Цо-цо росабазул кватIарал учительзаби тIаде щвезегIан, ниж хабар-кIалалда, гара-чIварулел рукIана. Хадур киналго учительзаби рачана рагьараб дарс кье-

зе бугеб классалде.

МугIалим МутIалимова Кумсият ИсмагIиловналъ байбихьана дарсиде. Дарсил мурадги темаги бицана. Литература I0 класс. Тема букIана «ВатIан хириязе хвел букIунаро»,-абураб.

Дарсида букIана сихIкъотIи. Киназго кIвар кьун гIин тIамун букIана мугIалималъул дарсихъ.

Гьелъ бицана ВатIан цIунун рагъде арал киналго бахIарзазул, гьезул гьунаразул. Рагъда хваразул, лъукъаразул, рагъдаса гIажизлъун ВатIаналде тIадруссаразул. Чанги бахIарчияв чи вижараб бакI буго магIарул ракь. Щивав чиясда лъазе ккола жиндир росулъ, жиндир ракьалда машгьурав бахIарчиясул цIарги гьесул гьунарги. Лъай нужеда бахIарчияв васасул зонода хьолбохъ чIезе эбел-инсуе гIемерго бигьаяб буго, хIалихьатав васасул бадире ралагьизегIан. ГIадада гуреб магIарул руччабаз абулеб «БахIарчиясул къоролайлъун йикIин лъикIин, хIалихьатасул лъадилъун йикIинегIан»,-абун.

Гьал Дагъистаналъул кьурабазда чанги кьалул кор бихьана, амма гьеб корохъ кидаго нилъер умумаз багьадураб гурони, хIалихьатаб цIар босичIо. Кумсиятида щивниги кIочон гьечIо, щибниги кIочон гьечIо, киналго рехсана гьелъ, рагъдаса руссаралги руссинчIого хваралги. Гьелъ цIияб къагIидаялда, цIакъ махщалида бачана гьеб дарс. ГIемераб материал данде бакIарун бугоан мугIалималъ дарсиде. Лъималазги гьеб темаялда хурхун, пасихIго рикIкIунел рукIана кучIдул. Кумсиятица гьоцIолъун бецIулеб магIарул мацI гьоцIолъун тIинкIизабуна цIалдохъабазул рекIелъе. Лъида хIал кIолеб гьеб кинабго хъвазе, дица аслияб хъван толеб буго.

Байбихьана 2 абилеб рагьараб дарсиде. Гьеб букIана авар мацIалъул рагьараб дарс. Тема: Тайпа цоял членал (8 класс). Гьеб дарс кьуна МухIамадов Сулейман МухIамадовичас. Сулейманица дарс байбихьана. Доска рекъезабун, хIадурун букIана. Дарс гIуцIун бугоан гIажаибаб, хIикматаб къагIидаялъ, гьанжесел тIалабазда рекъон. ЦIиял методаздалъун бечедаб букIана гьеб. Гьес, дарс кьолаго гIемераб жо ракIалде щвезабуна: поэтал, районал, мадугьалихъ ругел росаби, музыка, кечI-бакъан – кинабго рекъон букIана гьениб. ГIемер батIи-батIиял къагIидабаздалъун бечедго гIуцIун бугоан гьеб. МугIалимзаби гIажаибаб асаргун гIенеккана гьесул дарсихъ. Дун гьесда бахиллъана, лъималги дие рокьана. Огь, гьеб дарсил букIараб лазатги тIагIамги рагIабаз бицине дир хIал кIвеларо. Кинабго букIана гьениб рагIа-ракьанде щун камиллъун. Гьезул дарсаз дие къечараб мехалъ цIорораб лъим гьекъараб гIадаб асар гьабуна.

Лъималазул цIали бечед гьабизе
Мун гIадав гьечIони учитель щайзе?
РагIиги пасихIав, пагьму бегIерав
Лъималги рокьулев, гьезий вокьулев,
Гьезул рекIелъе нух батизе лъалев
ЛъикIаб рагIул устар вукIун вуго, мун.

КигIан тIадегIанаб къимат кьуниги, гьелъие мустахIикъаб букIана гьеб дарс. КIоченаро Сулейман, дур дарс! КIоченаро нужер тIалъи, чIегIерал михъа-зул гIищкъул шагIирасул ВатIан, гьаб тIалъиялде гьабураб сапар... Дица гьарула гьезие гьаб ракьалда кинабго лъикIабщинаб!

МагIарул мацIалъул учительзабазул данделъи нухда бачунеб букIана УОялъул байбихьул классазул методист ХIасанова Умагьани МухIамадгIалиевналъ ва цIалул тIахьазул фондалъул методист ХIусейнова Загьраъ Сайпудиновналъ. ТIоцее кIалъарай Умагьани МухIамадгIалиевналъ дарсазул хIакъулъулъ абуна: -Кумсият ИсмагIиловалъул «Щивго кIочон гьечIо, щибго кIочон гьечIо»-абураб тIоцебесеб дарс букIана гIадатияб гуреб къагIидаялъ гIуцIараб, байбихьаралдаса лъугIизегIан, чIалгIунаредухъ гIемераб жо жанибе бачараб. Дарсида хIалтIизарулел, пайда босулел рукIана гьанже заманаялъ чара гьечIого къваригIунел алатаздасан. ГIахьал гьаруна рагъулги, захIматалъулги бахIарзал, бухьинабун букIана районалъул, Дагъистаналъул бахIарзазда, махщелчагIазда, машгьурал гIадамазда, гIалимзабазда.

Учительницаялъги лъималазги цIакъ пасихIго рикIкIунел рукIана магIарул хъвадарухъаби-рагъухъабазул кучIдул, гьираялда хIана МахIмудил ва Муил образалда сценка.

КIиабилеб дарсида Сулейман МухIамадовичас Тайпа цоял членалгун предложениял гIуцIулаго гьесул цIалдохъабаз рехсана районалъул росабиги, районал- мадугьалзабиги ва нилъер районалдаса машгьурал хъвадарухъаби, кочIохъаби, врачал, гIалимзаби ва учительзаби.

ГIемер хIалтIизаруна кицаби, биценкIаби. Дарсал киназего пайдаяб къагIидаялъ ана. Загьраъ Сайпудиновалъ бицана Сулейман МухIамадовичас дарсал лъикI рачин гуребги, школалда кIвар кьолин гIелму-лъаялъул рахъалъ церетIурал лъималаздеги. Кумсият ИсмагIиловна ккола районалъул школазул лъикIал библиотекараздасан цояйлъун. Муса МухIамадович директорлъун вачIаралдаса кIвар кьолеб буго кабинетал цIиял къагIидаялъул алатаздалъун хьезариялде ва гьабун буго чанго класс-кабинетазда ремонт.

Школалда цIалдохъабазул буго хасаб форма ва кидаго букIуна гьезда гьоркьоб гIадлу. МагIарул мацI лъугIун унеб жакъасеб заманалда гьединал данделъаби нилъее киназего хIажат руго.

Нижеда бихьана бацIцIадаб магIарул мацI, учительзабаз майилан лъималазе кьолеб куц. Дицаги гьарула гьезие ва гьанире гIахьаллъизе рачIаразеги сахлъи, халатаб ва бечедаб гIумро, хIалтIулъ цебетIей.

Киназего бокьана МахIмудил музеялде щвезе. Рокьул къайисас гIумро тIамураб рукъги бихьана нижеда. Музеялъухъги ралагьана, гьенирги рахъана суратал. ТIаде щвана иш цоязулгун къо-мех лъикI гьабулеб заман. Баркала гьезул директор Муса МухIамадовичасе, учительзабазе.

КIудияб хIалбихьи нижее щвараб гьадинаб дандчIвай гIуцIараб лъай кьеялъул управлениялъеги баркала. Къокъго абуни ХъахIабросулъе сапар нижее кIочонареблъун хутIана.

Разият ЗАКАРИГАЕВА
ГIашилтIа школалъул учительница

Лъималазул талихIаб гIумроялъе гIоло

Жакъа, кутакалда гIелму цебетIураб, «компьютералъулги» «телевизоралъулги» дуняллъун гIумро лъугьараб заманалда унго-унголъунги бегIерго цебечIун буго лъималазул творчествалъулаб потенциал гIумроялде бахъинаби, школлъималазул церетIеялъе ругел ресал рагьи. Гьениб кумекалъе рачIуна тIадеги лъай кьеялъул бакIал, «Лъималазул Творчествалъул Рукъ», жидерго лъимал рокьулел хIалтIухъабигун. Творчествалъул Рокъоб школлъималазе рес щола батIи-батIиял цолъиязул ва рахъазул секциязда гIахьаллъизе. ТIадеги лъай кьолеб учреждениязул педагогаз лъималазе кумек гьабула тIубараб къагIидаялъ жидерго чорхол ресаздаса пайда босизе, лъай кьеялъул ва творчествалъул процессал щола, жидерго къватIибе загьирлъичIеб махщел лъаялда т1ад хIалтIизе рес щола. Гьединал хIалтIухъабаздаса цояй ккола Шамильхъалаялъул Творчествалъул Рукъалъул педагог ХIамзатова ГIайшат ХIожоевна.

Гьале къого соналъ жийго лъималазул творчествалъул Рукъалъул хIалтIуе кьолей йиго ГIайшатица. I997 соналдаса нахъе ДДТялда кружокалъул нухмалъулейлъун лъугьана гьей ва жийго йихьизаюна махщел-гьунар бугей, унго-унгояй специалист гIадин. Лъималазе бачIинахъего йокьана, гьелъие кинабго гьабуна ГIайшатицаги, лъугьана лъималазе йокьулей специалистлъун. Лъимал гьираялда хьвадула ГIайшатил кружокалде. Гьелъул щибаб къойилаб, тIадчIараб хIалтIуца лъикIал хIасилалги кьолел руго. Районалъулгун республикаялъул олимпиадабазда ва конкурсазда гьелъул лъималаз тIадегIанал хIасилал росула.

ГIайшат ХIамзатовалъул гьайбатаб захIмат кIвар кьечIого хутIичIо. Гьелъул хIасил бугеб захIмат ва бажари бугеб хIалтIи бихьидал 2006 соналда нухмалъиялъ хIукмо гьабуна гьей методистлъун тIамизе. Гьелдаса нахъе жийго ГIайшат мукIурлъухъе гьей хIалтIулей йиго ракIалъ тIаса бищараб махщалида. Жиндирго коллектив гьелъие ракI-ракIалъго бокьула ва адаб гьабула. Гьеб буго кIиябго ра хъалъ бугеб асар. Жиндирго мисалалъ гьелъ творчествалулаб Рукъ кружокалде хьвадулел лъималазе кIиабилеб рукълъун лъугьинабун буго. Гьениб бугеб санагIаталъ ва хинаб гьоркьоблъиялъ цIала цIалдохъаби творчествалде.

ГIайшатица гIемерал къагIидаби ресал хIалтIизарулел руго творчествалъул Рукъалда цере лъурал масъалаби тIураялъеги лъимал гьенире хьвадиялъеги. Нилъер заманалда дагьабищха бугеб лъимал мекъи кколел ахIвал-хIалал. Гьелъие бокьула лъимал пайдаяб ишалде руссун рукIине, творчествалъ рес кьолелъулха гьел санагIат бахъараб асаралда гъоркье ккунгутIиялъе. Творчествалъул Рокъор лъимал гIахьаллъизе рес буго «халичаби рессиялъул», «хьухьариялъул», «биссеразул», «край лъазабиялъул», «кьурдул», «музыкалияб», «гIолев литератор» ва цогидалги кружоказда. Лъимал гьелде гьираялда хьвадулелги руго, сабру тун ралагьун рукIуна гьел тIасияб занятие бачIиналъухъ. Гьениб гьезие рес рагьулелъулха цоцада кIалъа-басан ракIгъеялъе, гьенир гьел церетIола кинабго ра хъалъ: цебетIола гьитIинаб моторика, пикру гьаби, ракIалда жо чIей, творчествалъулал ресал, ругьунлъула пикру цойида чIезабизе, гьеб къватIибе кьезе. Гьединаллъун лъимал куцала ГIайшатица ва республикаялъул «Очаг мой – родной Дагестан», «Мое лучшее занятие» абурал конкурсазда, художественниялгун прикладниял ва техническиял выставкабазда гьезие щвана призалъулал бакIал. Гьелъ гьединго тIоритIула рухIиябгун физическияб рахъалъ церетIеялъе массовиял класс тун къватIирехунисел хIалтIаби.

ХIалтIулал соназда РДялъул лъай кьеялъул министерствалъ «За вклад в развитие системы дополнительного образования и поддержку детского технического творчества»,-абураб бихьизабиялда гIемерал ХIурматалъулал грамотабаздалъун кIодо гьаюна гьей. Творчествалъул Рукъалъул нухмалъулев М-ГI. ГIабдурахIмановас бихьизабухъе ГIайшат ХIамзатовалъ гIолеб гIелалъул гIумро магIна бугеб, талихIаб букIиналъе кинабго гьабулеб буго.

Мадина СУЛТАНОВА

Дагъистаналъул УхIуд

Дагъистан чIухIараб, гьитIинаб УхIуд
Нижей мисал буго, дур бахIарчилъи,
Лъабго моцIалъ тIаде бараб гIарада
ГIужие босараб имангин ислам.
АхIулгохI цIунарал, дангъур цIураб халкъ
Дунялалда лъараб къвакIи, къо хIехьей,
Къоло щуго соналъ лъалиниб лъечIеб
ЛъезегIанги хьвагIун, къотIарал бутIрул.
ГохIда мюридзабаз бачунеб зикру
Гъужумалъ рачIунез ахIулеб гьура,
ГIещдерил лъаралъан, ГIанди гIурулъе
БагIарлъун чваххулеб, чабхил иццул лъим.
Чанги НикIолайил, сардар гIодараб
ГIарададул гулбуз босичIеб наслу,
АнцIго солдатасде данде цо мюрид
Квержубараб рагъулъ хунжрузул чапи.
Нилъ Дагъистаналъул гъазизабазул
БахIарчилъи, къвакIи,борцунеб роцен,
Цо АхIулгохI гуреб, гIемер росаби
Аргъвани, ГIашилтIа, Генуб, Хьаргаби.
СалтIаги, ГьоцIалъги, Гьолокьгин ТIелекь
Чан ганчIил росаби, цIа лъун рухIарал,
ЦIулал гIарадаби, гIахьутI туманкIги
ГIела нилъер къвакIи, къо хIехьана доз.
Гьал ругъназул бица даимлъиги кьун
КъотIараб дур къиса къаникь хутIичIо,
Къойил нилъер халкъалъ цебеги бахъун
БахIарчилъиялда хIур ккезе течIо.

«Ахихъаналъулгун» гьоркьоблъи хведал

«Ахихъан» газетгун тIунин гьоркьоблъи
ТIалхIатиде ккараб гIайиб бугодай?
ГIадамаз цIализе кучIдул хъван гуреб
Мун какун кагътида хIучч цIан букIинчIин.
ТIалхIат те, батIияб районалъул чи
ГIарахъ мегIер бугин нилъеда гьоркьоб,
Нилъерго хIарччилав ЖабрагIилида
ГIайиб щибдай ккараб, хванин гьоркьоблъи!
Дуца гьоркьо-гьоркьор кучIдулги рахъун
Нужехъа вугеблъи лъалеб букIана,
Бид вихxун район тей кIоченабизе
КIудияб кумек дур кканин вукIана.
Газет чIобого кьей бакIлъун батани
БитIе гIарацилан щай хъвачIеб кагъат.
Союзалда гьечIел поэтазулгун
Гьоркьоблъи лъикI гурин пикруйищ ккараб?
Нуж барщун чIунилан хвезе жо гьечIо
ХвезегIан чIаго тей буго мурадги,
МахIмудги ЧIанкIаги щалали гьикъе
Щуго чи ватулищ гьел лъалелали.
Дудехун ракI гъурал, ниж рехун тезе
Ккараб-тараб кинго бичIчIулеб гьечIо,
МагIарул ракьалъул махIгун бачIунеб
Духъ бугеб чIалгIеналъ ракI свакан буго.

ЖабрагIил-хIажи ХАЛИДОВ

«Ахихъаналъул» жаваб

Салам буго нижер ракI-ракIалъулаб
РикIкIада ругел дир гьудулзабазде,
Мурадги цо буго даим холареб
Гьудуллъи щулалъи, рекъел гьарзалъи!
Нуж барщизе ккараб гIайиб дир гьечIо
ГIумро чвахулеб нух хиси гурони,
Мухбир чIалгIун гуро, къарумлъун гуро
Закон бичIчIуларез чIезарун руго.
Бухьен цебе тIураб гьаб заманалда
Кагътал ритIиялъе нух кьолеб гьечIо,
Сайталда лъун бугин газета,- абун
Гьеб битIизе кьолел кепкал ун руго.
Даим хIажалъидал нахъа ратарал
Нахъеги тIад русса, хинаб рагIигун!
Ункъого сон балеб юбилеялде
РакI-ракIалъ дица нуж къабул гьарила!

<u>БАЯН</u>: Хунзахъ районалдаса Ахъбердиев ТIалхIатги Унсоколо районалдаса Халидов ЖабрагIилги гIемерал соназ «Ахихъан» газеталъул мухбирзаби рукIана. Гьез газеталде хъвалаан тарихиял ва гIумроялда рухьарал кучIдул, ккара-тараб. Почталъул хъулухъал багьалъун хадуб гьезие газета битIизе хасал гIиллабазда рекъон нижер рес ккун букIинчIо.

Редакциялде кагъат

Шамилил цIар лъураб поселокалъул ХъахIал хъалабахъе щваравищ, гьудул?

Умумазул аби буго; инсанасде къварилъиги гIатIилъиги нилъеда гьикъун бачIунарилан. Гьедин ракIалдаго гьечIого 2I апрелалда нижер хъизамалдеги бачIана къварилъи. МахIачхъалаялдаса Хунзахъе сапаралъ рачIунел нижер васас бачунеб машинаялъе авария ккана, гьев захIматаб хIалалъ, бетIер кьабун Шамильхъалаялде больницаялде восун ватана. Гьенир къаси дежурствалда вугев гIолохъанав хирургиялъул врачас хехаб кумек гьабун хвалил квачIикьа вахъизе кIвана ва дагьаб мадар лъугьиндал МахIачхъалаялде вачун операция гьабун гьанже квеш гьечIо.

даго йикIана ва йиго гIадамазулъ ракIбащадай, хIажатазе кумекалъе ятулейлъун, яхI-намус, гIаданлъи борхатго ккурайлъун. Гьединал хасиятал чорхолъ бессаралльун рукIине ахIулел руго Заремаца жиндаго цадахъ хIалтIулел пишацоялги.

Цогидал гьеб больницаялъул отделениязда бугеб ахIвал-хIал дида лъаларо. Амма хирургиялъул отделениялда васасда цебе бараб I0-I2 къоялъ дие баянлъана хIакъикъаталдаги хирургиялъул ханлъиялъул тахида гIодор чIарал гIолохъанал, жеги гIолохъанлъиялъул гIайибиял санал сверун лъугIичIел, гьунарги, махщелги кодосел, киналниги унтабазда хадур жал гъурал ва гьел унтабазде рекъон кколел уколал гьарулел, дараби кьолел, гIакълу камилал, завалаб гIумроялда ругел хирургиялъул отделалъул зав. ХIамзатов ХIамзат, травматолог, МухIамадов Мурад, хирург МухIамадов ГIабдурахIман, уролог Ибрагьимов Сулейман, хIалбихьи ва махщел камилав, киназго махщел цIубарав тохтурлъун рикIкIунев невропотолог Камилов Камил МухIамадович рукIин. Баркала буго гьел гьалмагъзабазе дир вас сахлъиялъе гьез гьабураб хIал кIвараб хIалтIухъ. Дида гьеб киданиги кIочене гьечIо. Гьединго гьаниб рес щун букIаго дие кIудияб баркала кьезе бокьун буго сордо-къо гьечIого унтарасул хьолбохъ эхетарал, сардал рорчIарал реанимациялъул отделениялъул хъахIал маккал гIадал медсестраби Асадулаева Заирае, ИсмагIилова Аминатие, палатабахъ ва хирургиялъул отделениялда рацIа-ракъалъи гьабулел санитаркабазе, хасго ниж районалдаса рукIин лъан, кигIан хIажатал гьечIониги тIагIамаб квеналдалъун, кванил нигIматаздалъун хьезарурай ХасмухIамадова ПатIиматие.

Абула дунялалда тIад гьарулелщинал хъулухъазул ва пишабазул бищунго хIурматияб, бищунго жавабияб ва чара гьечIого жиб хIажатаб, баркала кьезе мустахIикъаб хъулухъ тохтурасул бугилан. Щайгурелъул гьесул кверзул хIеренлъиялдаги, тIадагьлъиялдаги бараб бугелъул захIматаб ва хIехьезе кIолареб унтиялда ратарал гIемерал гIадамазул гIумроялъул къисмат. ГIунги тIокIаб лъайги щварав ва щибаб унтул гIаламаталги ричIчIулев, лебалав тохтурасда чара гьечIого кIола инсанасул чорхолъе ккараб бокьараб унтигун къеркьезе ва гьеб къвинабизе. Сахлъи кком инсанасе гIумро гьабизе ккани чара гьечIого букIине ккoлеб жо. Нилъеда мухIканго лъала сахлъи дагьав инсан сундего регIизе толаревлъи. ГьечIо дунялалда жеги вижун инсан Аллагьас, Авараг (с. т. гI. в.) тун батIияв, тохтурасдасе хIажалъуларев.

Инсанасул багьа учузлъанилан, гIаданлъичилъиялъул къимат хванилан, кинабго гIарцудаги, рищватаздаги борцунеб заманалда, жакъа гIаданлъиги, чилъиги борхатго цIунарал, жидеда тIадал хъулухъалъул ишал ракIбацIцIадго ва махщалида тIуразарулел врачал ва медсестраби Шамильхъалаялда бугеб больницаялда ратиялъ дун кутакалда вохана. Мисалалъе росани РДялъул мустахIикъав тохтур Цевехъанов Цевехъан. Гьесул тIалабагъазалдаги, врач хIисабалдаги гьесул бергьараб гIаданлъиялъулги, камилаб махщелалъулги, берцинаб гIамал-хасияталъулги гIемер бицунеб рагIана дида больницаялда регун сах гьарулез ва цересеел саназ гьенир регараз. БитIухъего тохтурасул гIелмуялъул ралъадги лъедон лъикIаб камилаб лъайги махщелги щун гьеб гIуцIиялъе бажарун нухмалъи гьабулеб буго медицинаялъул гIелмабазул кандидат МухIамадова Заремаца. ГIодоса эхеде щвараб тарбия-лъайги, лъалелхъвалел, хъулухъ ишалда ругилан унтарал батIа гьаричIолъиялъги хинал рагIабаздалъун рехсола гьелъул цIар. ЧIухIизе рес букIаниги гьей ки-

Дица гьаниб цIарал рехсаралги рехсечIого хутIаралги Шамильхъалаялъул больницаялъул хIалтIухъаби, нужее кIудияб баркала! БакI ккун букIаго нужеда киназдаго баркулеб буго Рамазан моцIги, гьединго тIаде щолеб бугеб медицинаялъул хIалтIухъабазул профессионалияб праздникги. Гьарула нужее щивасе херлъи лъалареб гIумро, свак лъалареб хIалтIи, дару хIажалъулареб сахлъи. Биччанте нужеда тIад кидаго хъахIилаб зобги, парахатаб гIумроги, гIемераб гIарацги, гIорцIараб, бечедаб, талихIаб яшавги букIине!

Шамилил цIар бугеб поселокалда
ХъахIал хъалабахъе щваравищ, гьудул?
Гьелъул кIалгIабазда хIалтIулел ругел
ХъахIал хIурулгIинал рихьаниш, гьалмагъ?
Гьел руго халкъалъе сахлъи бикьулел
КъучIал тохтурзаби хIалтIулел ригьзал,
ХIалаб унтудаса тархъан гьарулеб
Лечение цIакъал, къиматал рукъзал.

Гъайирбег КЪУРАМУХIАМАДОВ.
Хунзахъ телевидениялъул директор

Газета основана 1937 г.

УЧРЕДИТЕЛЬ: Администрация Унцукульского района

Главный редактор КЕБЕДМАГОМЕДОВА САНИЯТ КЕБЕДМАГОМЕДОВНА

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору и сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД

Регистр. Пи № ТУ05-00284 от 20 марта 2014 г.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность, представленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются.

Адрес редакции:
51373
Унцукульский район
п. Шамилькала
ул. М. Дахадаева 3
Телефон редактора
89896522856
sadovoduns@yandex.ru
398940

Адрес издателя и типографии
г. Махачкала
«Дом печати» ул. Акушинского 21

Подписано в печать -9 . 6. 17 г. 16. 20
фактически -18.30 мин.
....
Газета выходит 52 раз в год
на аварском и русском языках
Тираж - 1000 экз.